

मराठी भाषा-२ स्वाध्याय प्रथम सत्र

प्रश्न १. आणि २ कोणत्याही सहा प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

प्रत्येकी २० गुण

१. 'कथा' म्हणजे काय ते सांगून 'कथा' या साहित्यप्रकाराच्या विविध घटकांचा सांगोपांग उहापोह करा.
२. 'कथा' या साहित्यप्रकाराच्या विविध व्याख्या सांगून त्यातील कोणकोणत्या घटकांच्या आधारे 'कथा' हा साहित्यप्रकार साकार होतो ते सोदाहरण स्पष्ट करा.
३. 'कथा' म्हणजे काय ते सांगून तुम्ही अभ्यासलेल्या 'कथाबंध' या कथासंग्रहातील कथांची वैशिष्ट्य सविस्तर लिहा.
४. "कथा हा प्रकार स्थूलातून-सूक्ष्माकडे-अतिसूक्ष्माकडे चालू असतो" या विधानाचा सविस्तर परामर्श घ्या.
५. दलित कथेतून दलित वेदनेला वास्तव जीवनचित्रणाचा खराखुरा आकार प्राप्त करून देण्याचे कार्य दलित कथाकारांनी कोणत्याप्रकारे केले ते तुम्ही अभ्यासलेल्या 'कथाबंध' कथासंग्रहातील कथांच्या आधारे लिहा.
६. "दलित कथाकारांबरोबरच स्त्री लेखिकांनी दलित कथेला नवा आयाम प्राप्त करून दिला आहे" या विधानाचा परामर्श तुम्ही अभ्यासलेल्या 'कथाबंध' कथासंग्रहातील कथांच्या आधारे घ्या.
७. 'बुध्दाची शपथ', 'भूक' आणि 'झूमची दांडी' या कथांचा थोडक्यात सारांश लिहा.
८. लेखिका उर्मिला पवार यांची 'चौथी भिंत' आणि प्रज्ञा दया पवार यांच्या 'वि-हार' या कथांमधील कथाबीज उलगडून दाखवा.
९. "ग्रामीण माणसाला परंपरेच्या, अंधश्रद्धेच्या गर्तेत लोटून पूजा-अर्चा, नवस-सायास यात गुंतवून न ठेवता ग्रामीण कथा वेगळी वळणे शोधू लागली" या विधानाचा परामर्श तुम्ही अभ्यासलेल्या 'कथाबंध' कथासंग्रहातील ग्रामीण कथांच्या आधारे घ्या.
१०. 'शेतकरी आणि शेतमजूर यांचे सर्वोत्तरी होणारे शोषण हा ग्रामीण कथांचा मुख्य धागा आहे' तुम्ही अभ्यासलेल्या 'कथाबंध' मधील ग्रामीण कथांच्या आधारे सविस्तर स्पष्ट करा.
११. 'पाणबळी', 'लचांड', 'सातबाऱ्याचा गर्भ' या कथांचे कथासूत्र सविस्तर लिहा.
१२. ग्रामीण भागातील माणसांचे, तेथील निसर्गाचे वर्णन 'कथाबंध' मधील ग्रामीण कथांमधून कसे प्रतिबिंबित झाले आहे सविस्तर आढावा घ्या.
१३. 'उध्वस्त', 'नवीन गोष्ट शिक्ण्यासाठीची गोष्ट', 'पूर' या कथांचा सारांश लिहा.
१४. 'मोराची बायको', 'मी मेलोच नाही', 'भुतळ्या' या कथांचा सारांश सविस्तर लिहा.
१५. 'कथाबंध' या कथासंग्रहातील कथांमध्ये स्त्रीचे भावविश्व कोणत्या प्रकारे रेखाटले आहे, ते सविस्तर लिहा.

प्रश्न २. खालीलपैकी कोणत्याही सहा टिपा लिहा.

प्रत्येकी ५ गुण

१. कथेच्या दोन व्याख्या लिहा.
२. कथेचे कोणतेही दोन घटक लिहा.
३. 'बुध्दाची शपथ' मधील साहेबू, विलास, जगू, मोहन, विश्वास यांचे व्यक्तिमत्व.
४. 'भूक' मधील वेदना.
५. 'चौथी भिंत' मधील नाना.
६. 'झूमची दांडी' कथेचे आशयसुत्र.
७. 'वि-हार' मधील सुदाम साबणे.
८. 'पाणबळी' मधील रखमा.

१. 'लचांड' मधील जयराम.
१०. 'सातबाऱ्याचा गर्भ' मधील ढिंगाऱ्या चौगल्या.
११. 'राखीव सावल्यांचा खेळ' मधील आई.
१२. 'उध्वस्त' मधील समीर आणि मंजिरी.
१३. 'नवीन गोष्ट शिकण्यासाठीची गोष्ट' मधील क्लार्क काका.
१४. 'पूर' मधील जयंती.
१५. 'भोराची बायको' मधील 'ती' ची गोष्ट.
१६. 'मी मेलोच नाही' मधील राड्डी.
१७. 'भुताळ्या' मधील मायंजी.

प्रश्न ४ अ. पुढीलपैकी कोणतीही पंधरा वाक्ये शुद्धलेखन नियमानुसार शुद्ध करून लिहा

प्रत्येकी १ गुण

१. नोबंधात विचाराची बांधनी करायची असते.
२. वी. स. खांडेकर यांना मराठी भाषेतील पहिला ज्ञानपीठ पुरस्कार मिळाला.
३. मनुष्य हा हसणारा प्राणि आहे.
४. मि गावाला जाणार आहे.
५. वीज्ञानाने मानवजातिला मौल्यवान देणग्या दिल्या.
६. महाराष्ट्रात मराठी ही राजभाषा आहे.
७. नोसर्ग आपल्याला संकटावर मात करायला शीकवतो.
८. प्रत्येकाला शीक्षण मीळले पाहिजे.
९. लेखकाच्या वडिलांना पशुपक्षांचा वीलक्षण नाद होता.
१०. सप्तशृंग नावाच्या पायाशी वणि नावाचे लहानसे गाव आहे.
११. माती लोटण्यापुर्वी पाणि पाजण्यास विसरत नाही.
१२. जाई फार गोजिरवाणी आणि हुशार होती.
१३. गांधी विलायतेला अभ्यासासाठी निघतात तेव्हा त्यांना जातिबहिष्कृत केले जाते.
१४. मी सगळ्याच वीषयात कच्चा होतो.
१५. लेखकेच्या कौतुकाची धुंदी त्यांच्या मनावर रंगाळत होती.
१६. सुशीलकुमार शिंदेंना निस्नात वकील व्हायचे होते.
१७. विनोद माणसाला खळखळून हसायला शीकवतो.
१८. ग्रंथ हे माणसाच्या जिवनाचे शील्पकार आहेत.
१९. संवाद हि माणसाची मौखिक आणि लिखित क्षेत्रातली आवश्यक गरज आहे.
२०. मूद्रणकला हे सांस्कृतीक धन आहे.
२१. समाजप्रबोधाच्या भुमिकेतुन माटे यांनी कथालेखन केले आहे.
२२. भाषण-लेखनाची पुर्वतयारी श्रवणाप्रमाणेच वाचनातुन हि होत असते.

२३. आशयानुरूप केलेली अभीष्ट्यक्ती श्रोत्यांना आपल्या कथेत घेते.

२४. सामाजिक बांधीलकी आपल्या मनात हवी.

आ. पुढीलपैकी कोणतीही पंधरा वाक्ये योग्य त्या विरामचिन्हांसह लिहा.

प्रत्येकी १ गुण

१. श्रवण याचन आणि लेखन ही भाषिक कौशल्ये आहेत.

२. सुनिल गावाहून कधी येणार.

३. त्या देशात फार दिवसांपासून राजा नव्हता सर्व सत्ता लोकांच्या हाती होती.

४. परिच्छेद हा प्रदीर्घ विस्तृत मजकुराचा भाग असतो.

५. तो म्हणाला आपण उद्या सहलीला जाऊ.

६. अभ्यासाला उशीरा सुरूवात झाली पण ती उत्तीर्ण झाली.

७. शाब्दास पहिले वक्षीस संपादन केलेस.

८. आवाहन हा लेखनाचा प्रकार समग्र समाजाला उद्देशून असतो.

९. राजाने विचारले तुला कुठे जायचे आहे.

१०. तिची वेणी लांबलचक आहे ना तेव्हा वाटते तिला फुलं माळायची हीस.

११. मी सकाळी लवकर उठतो.

१२. राणी हुशार अभ्यासू खोडकर आहे.

१३. मला घरी यायला उशीर झाला पण काम पूर्ण करून आलो.

१४. तू अभ्यास केलास का.

१५. तो म्हणाला मी संख्याकाळी येईन.

१६. अरें हे काय झाले.

१७. आगरी बोलित म्हणी वाक्यप्रचार यांचा समावेश आढळतो.

१८. श्यामची आई हे साने गुरूजीचे पुस्तक आहे.

१९. आकाशात निळे काळे आणि पांढरे ढग जमले होते.

२०. शाब्दास मला तुझा अभिमान वाटतो.

२१. तो म्हणला मी बरा आहे.

२२. बाघ सिंह चित्ता लांडगा इत्यादी प्राणी जंगलात असतात.

२३. नदी नाले ओढे शेवटी समुद्रालाच जाऊन मिळतात.

२४. तो म्हणाला घरात तांदूळ चहा पावडर तेल सगळे संपलय.

प्रश्न ५. कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

प्रत्येकी १० गुण

१. 'बेस्ट कर्मचाऱ्यांचा बेमुदत संप' या विषयावर वृत्तपत्रासाठी बातमी लेखन करा.

२. तुमच्या महाविद्यालयात साजरा करण्यात आलेला 'मराठी भाषा दिन' या विषयावर वृत्तपत्रासाठी बातमी लिहा.

३. 'कोल्हापूर मध्ये पूर्णपरिस्थितीमुळे जनजीवन विस्कळीत' या विषयावर वृत्तपत्रासाठी वृत्तलेखन करा.

४. 'रित्चे रूखंवर अडकली महालक्ष्मी एक्सप्रेस' या विषयावर बातमी लेखन करा.
५. शहरातील महानगरपालिकेकडून नव्याने बांधण्यात आलेल्या नाटयगृहाच्या लोकार्पण सोहळ्याची बातमी लिहा.
६. 'जागतिक आर्थिक मंदीचे संकट' या विषयावर बातमी लिहा

प्रश्न ६. कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

प्रत्येकी १० गुण

१. तुमच्या महाविद्यालयात पार पडलेल्या युवा महोत्सवाचे वृत्तांतलेखन करा.
२. पूरग्रस्तांच्या मदतकार्यासाठी आयोजित कार्यक्रमाचे वृत्तांतलेखन करा.
३. सार्वजनिक गणेशोत्सव मंडळातर्फे राबविण्यात आलेल्या वृक्षारोपण कार्यक्रमाचा वृत्तांत लिहा.
४. तुमच्या महाविद्यालयाच्या माजी विद्यार्थ्यांच्या स्नेहसंमेलनाचे वृत्तांत लेखन करा.
५. राष्ट्रीय सेवा योजना तर्फे राबविण्यात आलेल्या रक्तदान शिबीराचा वृत्तांत लिहा.
६. आंतरराष्ट्रीय योग दिवसानिमित्त आयोजित योग शिबीराचे वृत्तांतलेखन करा.

प्रश्न ७. कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा.

प्रत्येकी १० गुण

१. तुमच्या कार्यालयातील संचालकांकडे गणेशोत्सवानिमित्त रजेसाठी विनंती अर्ज करा.
२. वर्तमानपत्रात आलेल्या जाहिरातीनुसार प्राचार्या, जोशी-बेडेकर महाविद्यालय येथे मराठी विभागामध्ये सहाय्यक प्राध्यापक या पदाकरीता अर्ज करा.
३. 'ग्लायस - जीओ' या कंपनीत 'कॉम्प्युटर ऑपरेटर' पदासाठी अर्जलेखन करा.
४. मराठी ग्रंथ संग्रहालय, ठाणे येथे 'ग्रंथपाल' या पदासाठी अर्ज करा.
५. आर्थिक परिस्थिती बिकट असल्याने वार्षिक परीक्षा शुल्क भरण्यास मुदत वाढवून मिळावी यासंदर्भात तुमच्या महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांकडे विनंती अर्ज करा.
६. जिल्हा सहकारी पतसंस्थेमध्ये 'लिपीक' पदाकरीता अर्ज करा.

प्रश्न ८. पुढीलपैकी तीन उताऱ्यांचे मराठीत भाषांतर करा.

प्रत्येकी १० गुण

१.

It is very easy to acquire bad habits, such as eating too many sweets or drinking too much fluid of any kind, or smoking. The more we do a thing, the more we tend to like doing it; and if we do not continue to do it we feel unhappy. This is called the force of habit, and the force of habit should be fought against.

२.

Gandhiji said that the greatest lessons in life are learnt from children, not from learned men. A child will fearlessly try before giving up. As adults, fearing failure, We give up before we try. A child is inherently curious about the world, about relationship, about wantings to understand how things work.

३.

Pune : While buoyancy in vehicle sales in India May be heartening for the industry and economy, it is also leading to a rise in fatal road accidents across the country. In fact, India witnesses the second highest number of road accident fatalities globally, with China topping the dubious list. While 90% of road crashes globally were attributed to "human error"

४.

There was a beautiful and fragrant violet who lived peacefully amongst her friends, and swayed happily amidst the other flowers in a solitary garden. One morning, as her form was embellished with beads of dew, she lifted her head and looked about; she saw a tall and handsome rose standing proudly and reaching high into space, like a burning torch and an emerald lamp.

५.

President Kalam has often proclaimed the goal of becoming a developed country by 2020. This is in itself an ambitious and laudatory goal, but we may want to look even beyond this. These desires of military might and Economic clout are probably reactions to our history of powerlessness and poverty.

६.

India carries a historical baggage of caste discrimination and illiteracy, and more recent ills like communal problems, crime and corruption. For such a society, mere economic development at a micro-level will not be adequate, if anything, it may intensify some of its woes, particularly crime. We, therefore, need a more holistic goal: a definition of development that is very broad and multidimensional, or a vision that goes beyond development.